

■ На сцэне

Тры дні
з магнітагорскім
тэатрамДраматургія Адраджэння і сучаснасці
перад пачаткам тэатральнага сезона

Часопіс Forbes напісаў, што дзеля афішы Магнітагорскага драматычнага тэатра імя Пушкіна хочацца засесці ў Магнітагорску мінімум на тыдзень, і ўключыў тэатр у дзясятку правінцыйных тэатраў Расіі, якія абавязкова трэба наведаць. І калі тут жа паведамляецца, што шматлікія маскоўскія крытыкі часам на тыдзень там і «засядаюць», звычайнаму беларускаму глядачу ехаць трэба хіба што ў Мінск. Тэатр прыедзе на гастролі ў нашу сталіцу і з 8 да 10 верасня на сцэне драматычнага тэатра імя Горкага, якраз у момант

тэатральнага зацішша, пакажа тры пастаноўкі.

Гэты ж тэатр — уладальнік найпрэстыжнейшай у Расіі тэатральнай прэміі «Залатая Маска», якую ў 2008 годзе атрымаў за спектакль «Навальніца» паводле Астроўскага. Акумуляючы сілы ў тым ліку маскоўскіх і піцерскіх рэжысёраў, маючы добрыя актёрскія састаў, Магнітагорскі драматычны тэатр выбудаваў рэпутацыю амаль што славуці.

У Мінску будуць паказаны «Вынаходлівая закаханая» Лопэ дэ Вега, «Цёмныя алеі» Івана Буніна

«Зіма» Яўгена Грышкаўца.

і «Зіма» Яўгена Грышкаўца, што падкрэслівае шырыню рэпертуару тэатра — класічная і сучасная, расійская і замежная драматургія. Напрыклад, камедыя «Вынаходлівая закаханая» знакамітага іспанца эпохі Рэнэсансу адраджае на сцэне «традыцыйны фарса, балагана, народных відовішчаў з іх шалёнай

дынамікай і дзёрзкай раскаванасцю». «Цёмныя алеі», прысвечаныя каханню, уключаюць тры гісторыі Буніна, у прынцыпе не «драматургічнага» аўтара. У «Зіме», паводле Грышкаўца, два вайскоўцы, развітваючыся з жыццём, замярзаюць на сцэне.

Магнітагорскі драматычны тэатр імя Пушкіна паспеў паўдзельнічаць у шматлікіх тэатральных фестывалях як у Расіі, так і за яе межамі — у Чылі, Польшчы, Румыніі, Фінляндыі, Францыі і іншых краінах.

Соф'я КІСЯЛЁВА

Жанр, у якім спрабуе свае сілы Яўген Мартыновіч, можна назваць модным сёння тэрмінам «нон-фікшн». Жанр далёка не новы для беларускай літаратуры — варта згадаць хоць бы творчую спадчыну Максіма Гарэцкага ці Змітрака Бядулі, тое, што яны самі называлі абразкамі, нататкамі, запіскамі, імпрэсіямі. Ну і, вядома, як тут не ўспомніць Янку Брыля — яго лірычныя мініяцюры, з якіх можна класіфікаваць аб'ёмны шматтомнік.

Думаецца, менавіта брылёўская кароткая лірычная проза найбольш блізкая Яўгену Мартыновічу (мяркую не столькі нават па прапанаваных «Звездзе» «Пяці малюнках», а ўвогуле па ўсім тым надрукаваным Яўгенам, што ўдалося вылавіць у сеціве). Блізкая сваёй знешняй прастатой, якая абавязвае на ўласныя развагі, назіранні ды ўспаміны. Але якая насамрэч патрабуе філіграннай працы над кожным сказам, чаго і хочацца пажадаць маладому аўтару.

Алесь БАДАК

1

Маленькі чалавек прыходзіць у гэты свет...

Нярэдка ў дзяцінстве дарослыя як быццам «выключаюцца» з твайго жыцця і перастаюць цябе разумець і чуць. Ты — «маленькі чалавечак», які мала што разумее ў іх такім цяжкім і асэнсаваным жыцці. На іх «вісіць» так шмат самых розных абавязкаў і спраў, што гэта адбіваецца нават на хадзе (з кожным годам іх спіны ўсё больш і больш гнуцца ад «невыноснага цяжару быцця» і няздзейсненых мараў). А тут яшчэ трэба нешта адказаць гэтаму маленькаму чалавечку.

«Потым, не перашкаджай!..»

«Не задавай дурных пытанняў!..»

«Як жа ты надакучы!..»

«Няма на цябе больш моці!..»

«Ідзі лепш спытай у бабулі!..»

«Ты яшчэ гэтага не разумееш!..»

«Так добрыя дзеці сябе не паводзяць!»...

(Можаче самі працягнуць гэты спіс.)

І маленькі чалавечак становіцца яшчэ меншым, сціскаецца ў незаўважную кропку, каб нават ніхто і не ведаў, што такі ўвогуле ёсць на гэтай зямлі.

«Потым, не перашкаджай!..»

«Не задавай дурных пытанняў!..»

«Як жа ты надакучы!..»

«Няма на цябе больш моці!..»

«Ідзі лепш спытай у бабулі!..»

«Ты яшчэ гэтага не разумееш!..»

«Так добрыя дзеці сябе не паводзяць!»...

(Можаче самі працягнуць гэты спіс.)

І маленькі чалавечак становіцца яшчэ меншым, сціскаецца ў незаўважную кропку, каб нават ніхто і не ведаў, што такі ўвогуле ёсць на гэтай зямлі.

«Потым, не перашкаджай!..»

«Не задавай дурных пытанняў!..»

«Як жа ты надакучы!..»

«Няма на цябе больш моці!..»

«Ідзі лепш спытай у бабулі!..»

«Ты яшчэ гэтага не разумееш!..»

«Так добрыя дзеці сябе не паводзяць!»...

(Можаче самі працягнуць гэты спіс.)

І маленькі чалавечак становіцца яшчэ меншым, сціскаецца ў незаўважную кропку, каб нават ніхто і не ведаў, што такі ўвогуле ёсць на гэтай зямлі.

«Потым, не перашкаджай!..»

«Не задавай дурных пытанняў!..»

«Як жа ты надакучы!..»

«Няма на цябе больш моці!..»

«Ідзі лепш спытай у бабулі!..»

«Ты яшчэ гэтага не разумееш!..»

«Так добрыя дзеці сябе не паводзяць!»...

(Можаче самі працягнуць гэты спіс.)

І маленькі чалавечак становіцца яшчэ меншым, сціскаецца ў незаўважную кропку, каб нават ніхто і не ведаў, што такі ўвогуле ёсць на гэтай зямлі.

«Потым, не перашкаджай!..»

«Не задавай дурных пытанняў!..»

Яго аддаюць спачатку ў дзіцячы садок, а потым у школу. Там ведаюць, што і як рабіць. Перш-наперш трэба надаць гэтаму чалавечку «форму» (пажадана аднолькавую для ўсіх), уціснуць яго ў «патрэбныя рамкі»: усадзіць на 11 гадоў за парту (каб ведаў сваё месца) і растлумачыць, што можна рабіць, а што нельга (другога — значна больш), тое ж самае з правамі і абавязкамі...

Яўген МАРТЫНОВІЧ

ПЯЦЬ МАЛЮНКАЎ
З ЖЫЦЦЯ МАЛЕНЬКАГА ЧАЛАВЕКА

***

Для мяне асабіста школа стала самым вялікім выпрабаваннем у жыцці.

Ты не належыш сабе. І «сціскаешся» яшчэ больш.

Правілы тут простыя: калі ты ўсё разумееш з першага разу, калі не высюваешся і не задаеш нязручных пытанняў, калі своечасова выконваеш, не спрачаючыся, усе патрабаванні, калі ты паслухмяны і лагодны, як «белая авечка», то ўсё ў цябе будзе добра. А калі не... О, лепш нават не пачынаць...

Вядома, што не ўсё было так дрэнна ў школе. Былі і добрыя моманты: вандроўкі, сяброўства, першае каханне і апошні месяц вучобы — май (дзякуй школе за гэтыя адзінаццаць выратавальных «маёў»). Напэўна, самых казачных і чужоўных месяцаў за ўсе школьныя гады.

Памятаю, як у школе ўсе надзеі ўскладаліся на апошнюю чвэрць... Яна (чвэрць) як быццам давала шанц выправіць усе свае «грахі», якія назбіраліся за вучэбны год, каб са спакойным сумленнем пайсці на летнія вакацыі.

Але якая к чорту вучоба, калі на дварэ май?! Якое сумленне, калі сонечныя промні і хмяльны водар вясны гнаў нас з гэтых прапахлых мокрай анучай і крэйда класаў на вуліцу, на волю!

І я ні кроплі не шкадую, што нешта там не «выправіў», ці не «ачысціў» сваё сумленне перад настаўнікамі і бацькамі. Не шкадую! Бо гэта былі дні, напоўненыя хоць нейкім сэнсам...

Але ўсё гэта было па-за сценамі школы. Школа! Маё «сярэднявечча», мой боль і агіда.

Напэўна, знойдзецца шмат людзей, якія з цеплынёй будуць успамінаць свае школьныя гады. Але я да іх ліку не належу. На вялікі жаль.

3

Маленькі чалавек шукае...

А потым надыходзіць момант, калі хочацца атрымаць хоць якія-небудзь адказы. Маленькі чалавек шукае іх паўсюль, спачатку не пужаючыся вынікаў гэтых пошукаў, той праўды, якая хаваецца за гэтымі пытаннямі. Але з часам гэтая праўда пачынае ціснуць маленькага чалавека, палохаць яго сваёй бясплітасцю і непрагляднай безданню, у якую страшна зазіраць нават самым смелым і адчайным...

***

Паступленне ва ўніверсітэт — напэўна, гэта быў адзін з найшчаслівейшых момантаў у маім жыцці! Гэта было сапраўдным выратаваннем і глытком свежага паветра.

З той волі, якая абрынулася на галаву ў першыя месяцы вучобы, я нават не ведаў, што рабіць. Ні табе бясконцых дамашніх

4

Маленькі чалавек знаходзіць...

Першыя заробленыя грошы! Ніколі не забуду іх паху. Зараз нават і не згадаю, на што я іх патраціў. Напэўна, на нейкую лухту, на якую цяпер нават і не паглядзеў бы.

Вядома, у студэнцкія гады былі нейкія «падзробкі» на піва і струны, але гэта ўсё было не тое.

Вось яно — дарослае жыццё. Абавязкі, адказнасць, бясконцы выбар шляхоў развіцця і яшчэ раз — АД-КАЗ-НАСЦЬ! Шмат хто з маіх аднагодкаў расчараваўся ў выбары прафесіі. Не вытрываў. Жыццё скінула ўсіх нас з «ружовых нябёсаў» юнацтва.

Спачатку і я быў агаломшаны. Бо нават паловай таго, чаму нас навучылі, мне не давлялася пакарыстацца (а другая палова была забытая). У дарослага жыцця зусім іншыя законы і правілы. Усяму прыйшося вучыцца нанова, развівацца, не стаяць (сядзець) на адным месцы.

Але я знайшоў «рэцэпт» (не надта арыгінальны), каб канчаткова не звар'яецца

заданняў і штотыднёвых «самастойных», ні чвэрцяў з іх экстрэмальным выпраўленнем адзнак і кілаграмамі спаленых нерваў, ні «школьных зорак», якім усё на свеце даравалася. Тут былі ўсе роўныя (так бачылася)...

Воля! Яна ўзрушыла мяне. Мне хацелася нешта ствараць! Пакуль яшчэ дакладна не ведаў што, але была ўпэўненасць — за што б ты ні ўзяўся, усё б у цябе атрымалася! І гэтае пачуццё надавала сілы.

Упершыню я адчуў, што за нешта адказваю самастойна, што нешта ад мяне залежыць! Што маё слова мае нейкую вагу. І для гэтага трэба вучыцца размаўляць! Гэта, як потым высветлілася, цэлая навучка.

Ну што тут можна сказаць? Гэта было файнае адчуванне.

З'явіліся новыя сябры, з якімі мы сабралі свой рок-гурт і неўзабаве пачалі выступаць. «Творчасць — воля — здзяйсненне мараў» — было нашым дэвізам на працягу ўсёй вучобы ва ўніверсітэце.

Мы рэпэціравалі да ачмурэння, выступалі на самых розных пляцоўках, шмат чыталі (у асноўным — Керуака, Букоўскі ды Хэма з Рэмаркам), пісалі нейкія шызоідныя тэксты і ўпіваліся сваёй «геніяльнасцю» і іншымі не надта «фармальнымі» напоямі! Мы кахалі... І шчыра верылі, што гэта ўзаемна і назаўжды!

Напэўна, у гэты перыяд здарыліся нейкія «дабраясныя» пераўтварэнні ў душы, нейкае асэнсаванне сябе і іншых у гэтым свеце. Спраба нешта зразумець. І здавалася, што нешта зразумелі.

Так здавалася...

ад гэтай навалы. Усё проста: не трэба чакаць узнагароды за сваю справу, а рабіць яе самааддана і шчыра, і тады ўсё атрымаецца. Інакш трэба сыходзіць. Навошта тады марнаваць свой час на непатрэбнае твайму сэрцу і розуму?

Я застаўся.

5

Маленькі чалавек прачынаецца...

У мяне ёсць дачка. Мой гонар і маё суцвяшчэнне.

Мы з жонкай намагаемся з усіх сіл зразумець гэтага маленькага (а зараз ужо такога вялікага) чатырохгадовага чалавека. Мы размаўляем, прыдумваем розныя гульні, разам чытаем вершы, казкі і глядзім мультфільмы, робім памылкі, але вучымся разам выпраўляць іх. І слухаем-слухаем-слухаем адно аднаго; стараемся знайсці агульную мову ў нашай невялічкай «дзяржаве» пад назвай Сям'я.

Як жа я люблю моманты, калі дачка прачынаецца! Нават калі яна запозна лягла (шмат перажытых за дзень уражанняў адцягнулі сон). Вусны складваюцца ва ўсмешку: «Тата, а куды мы сёння пойдзем? У нас сёння выхадны?»

Я супакойваю яе. Кажу, што сёння не трэба ісці ў дзіцячы садок. На хвіліну яна зноў заплюшчвае свае вялікія вільготныя вочы, але я ведаю — яна ўжо прачнулася.

Я чую яе роўнае лёгкае дыханне. І радуся, што сёння не трэба нікуды спясацца. Што гэты дзень належыць толькі нам. Што сёння мы належым толькі адно аднаму. А астатняе — неістотна.